

Pngavova družina

Po pripovedovanju zapisala Nataša Kokošinek

Ko se je mama Katarina Hudovernik poročila s Štefanom Razingerm, po domače Čopovim, se je le ta priženil k Pngavovim. Živeli so v skromni, iz lesenih brun narejeni hiši, ki je v času, ko so bili na Dobravi še pašniki, verjetno služila za stan. Vhod je bil iz betona, poleg njega pa je stal svinjak in hlev, ob njem pa gnoj. Malo stran je stalo stranišče na štrbunk in drugi svinjak. Imeli so še nekaj njiv in čebelnjak. Rodilo se jima je devet otrok. Bili so ena od večjih kajžarskih družin. A ko jim je leta 1935 umrla mama, so se soočili z življenjem, ki v tistih časih ni bilo lahko.

Najstarejša hči Ana, ki je tedaj imela štirinajst let, je prevzela skrb za preostalih osem otrok in gospodinjstvo. Meta iz vasi ji je nekajkrat prišla pomagat, da sta skupaj zamesili kruh in spekli nekaj hlebov v peči. Kmalu je sama kuhala in šivala za številno družino. Starejši par iz vasi, ki ni mogel imeti otrok, je hotel posvojiti najmlajšega otroka Štefana. Ata ga ni hotel dati in je rekel: »Če sem osem otrok gor spravil, bom pa še ta devetega!«.

Pri hiši smo imeli kravo in nekaj prašičev, kasneje tudi nekaj backov. Tako je bilo pri hiši mleko, meso in volna. Ko smo imeli koline, je prišel pomagat Čopov boter. Ana je vse pripravila, boter pa je prašiča zaklal in če je imel čas, je naredil še klobase. Otroci smo ga imeli radi, ker nam je dovolil, da smo ga gledali pri delu. Če je prišla teta, smo morali biti čisto tiho, največkrat pa sploh nismo smeli prisostvovati. Korita za prašiče in orodje je napravil ata, ki je kar naprej nekaj »tišlaril«. Pri hiši smo imeli »ponk«, ki je bil pozimi postavljen v hiši, poleti pa pred hišo. Že majhnim nam je napravil orodje, da smo lahko pomagali pri delu. Ob hiši je bil zelnik, kjer smo si pridelali zelenjavo. Imeli smo še njivo, kjer smo posadili pšenico, ječmen, ajdo in koruzo - turščico. Spominjam se, kako smo »majli turšco« na skednjih okoliških kmetij. Bilo je »fletno«. Ženske smo se posedle v krogu in poleg dela klepetale in pele. Moški so pletli kite. Ko smo končali, smo »turšco« znosili na podstreho in jo tam obesili, da se je sušila. Potem so pripravili hrano, da smo skupaj jedli. Pri Svetinovih so nam vedno dali veliko jesti. Na drugi njivi pa smo sadili peso, repo in kolerabo za prašiče. Nekoliko stran nad Radovno smo imeli še rovt za košnjo. Hrano smo v glavnem pridelali sami. Moko smo mleli v mlinu in bilo jo je dovolj za nekaj pek kruha. Ko jo je zmanjkalo, smo jo šli kupit na Dobravo k Matjan ali k Botrci, ki mi je zmeraj dala bonbon za povrhu. Tudi Matjanova mama mi je kaj dala, ker me je imela rada.

Obleko smo šivali doma. Ana se je naučila šivati pri Čopovi tetki. Teta jo je naučila tudi plesti, Ana pa je učila nas. Tako smo pozimi pletli nogavice, rokavice in puloverje. Brat Janez je znal šivati copate. Podplat je zašil na roko, zgornji del pa na mašino. Čevljev majhni otroci nismo imeli. Prve čevlje sem dobila pri devetih letih, do takrat pa sem hodila bosa. Spominjam se, kako ponosno sem šla prvič obuta k maši. Na »šteri« smo večkrat imeli tudi »šuštarja« Lojza, ki je ležal pri peči. Za prenočišče in hrano nam je popravil čevlje. Ko je vse popravil, je šel pa drugam.

V hiši je bilo vedno veselo, saj nas je bilo veliko otrok. Malo smo se »jagal«, malo »smejalk« in veliko delali. Kadar nismo bili pridni, nas je ata zaprl v kamro, a smo mu ušli skozi okno. Kljub temu ni nikoli vpil na nas. Vse je dosegel z lepo besedo. Ko smo bili majhni, smo spali na peči. Ko smo zrasli pa na podstrešni, kjer je bilo pozimi zelo mraz. Ana je po mamini smrti spala v kamri, ata pa v hiši. Kadar je imel nočni šiht, je moral biti v hiši mir, da se je vsaj malo naspal. Ata je večkrat šel zvečer k Svetinovim, tam sedel za »šporhetom« in se v miru grel.

Po pripovedovanju najmlajšega sina Štefana so imeli ata poseben odnos do čebel in tudi do strdi. Strd je morala biti v očetovem času spravljena, da se z njo ne bi delalo preveč potratno. Ostati je morala za zimo. Z medom so hranili čebele, ker sladkorja ni bilo. Največ medu so ata »pošenkali« ali dali za protiuslugo. Prodajali ga niso nikoli. Zmeraj je bilo treba poskrbeti, da je nekaj medu ostalo, saj se je lahko primerilo, da ni bilo dobre letine. In če so ata poprosili za med, kadar ga ni bilo več dosti, jim je vedno odgovarjal: »To moram pa v Kovoret peljat«, tam je stal namreč čebelnjak. Nekoč je pripeljal domov cel lonec strdi in rekel: »Sedaj se pa lahko do sitega najeste!« Ker smo bili večkrat lačni kot siti, se nam je ta dogodek še posebej vtisnil v spomin.

Pngavov ata je bil prepoznaven po svoji čedri, pipi ali fajfi, kot so ji rekli otroci. Šele kasneje jim je postalo jasno, zakaj si je pipo vedno prižigal pri delu s čebelami. Dim je čebele umirjal, da niso bile preveč hude. Oče Štefan je bil velik ljubitelj čebel, saj jih je gojil od svojega desetega leta dalje in vse do leta 1976, ko je v starosti 94 let umrl. To je bilo tistega leta, ko so mu zbolele in pomrle čebele. Ko se mu je to zgodilo, je rekel: »Sedaj bom pa tudi sam umrl.« In kakor je napovedal, tako se je zgodilo. Po njegovi smrti je bilo konec s čebelarstvom pri Pngavovih.

Oče Štefan je bil tudi eden prvih gasilcev na Dobravi. To njegovo poslanstvo se nadaljuje. Njegov sin Štefan je pri gasilcih že veteran, tam sta tudi vnuk Bogdan in pravnukinja Mojca.

Pngavova hiša po letu 1945
(Štefan Razinger)

Na poti k čebelarom okoli 1930
(Štefan Razinger)

Pngavov čebelnjak
v »Kovoretu« okoli 1930
(Štefan Razinger)

Pngavova družina
leta 1940 (Roza Kokalj)

Pngavov Štefan
v gasilski uniformi
(Roza Kokalj)